

Література:

1. Andros, S., Akimov, O., Akimova, L., Chang, S., & Gupta, S. (2021). Scenario Analysis of the Expected Integral Economic Effect from an Innovative Project. *Marketing and Management of Innovations*, 3, pp. 237-251. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2021.3-20>
2. Andros, S., & Gerasymchuk, V. (2023). Development Trends of the Market of Agricultural Lending to Households in Ukraine: Analysis of Consumer and Mortgage Loans. *Research on World Agricultural Economy*, 4(2), 846. pp. 32-46. DOI: <http://dx.doi.org/10.36956/rvae.v4i2.846>

ПОГЛИБЛЕННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ ЯК ЗАГРОЗА ДЛЯ ЇХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Антонюк В.П., доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник,
Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2100-7343>

Розв'язана Росією повномасштабна війна нанесла Україні величезні матеріальні та людські збитки. Усі регіони України мають втрати, однак вони нерівномірно розподілилися в залежності від територіальної близькості до зони бойових дій. Центр економічного відновлення (ЦЕВ) на основі даних Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України наводить оновлену територіальну класифікація регіонів в залежності від рівня ризику воєнних дій: *прифронтові*: Луганська, Донецька, Запорізька, Херсонська області; *регіони відновлення*: Харківська, Сумська, Чернігівська, Київська, Миколаївська; *допоміжні регіони*: Дніпропетровська, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська, Вінницька, Одеська, Житомирська; *віддалені регіони*: Хмельницька, Тернопільська, Рівненська, Волинська, Львівська, Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська області [1]. Ці групи регіонів мають різні наслідки війни, найбільше постраждали прифронтові регіони та ті, які вдалося звільнити від військ агресора.

У звіті спільної оцінки Урядом України і міжнародними організаціями збитків і потреб, які виникли внаслідок широкомасштабного вторгнення Росії (Rapid Damage and Needs Assessment, RDNA3) на початок 2024 р., визначено, що прямі збитки в Україні досягли майже 152 мільярдів доларів США. Найбільш

постраждалими секторами економіки є житло, транспорт, торгівля та промисловість, енергетика та сільське господарство, а найбільш постраждалими регіонами були визнані Донецька, Харківська, Луганська, Запорізька, Херсонська та Київська області [2]. За оцінкою Світового банку втрат і потреби на відновлення у регіонах, розбіжність складає десятки разів (табл.).

Таблиця

Регіони України з найбільшими та найменшими втратами і потребами на відновлення, млрд дол. США

Області України	Пошкодження	Втрати	Потреби
Області, що найбільше постраждали від війни			
Донецька	38,7	39,0	73,9
Запорізька	13,5	30,4	33,6
Луганська	17,8	19,1	39,1
Харківська	27,8	32,3	54,9
Херсонська	12,6	25,7	35,0
Київська	11,2	82,7	42,5
Області, що найменше постраждали від війни			
Тернопільська	0,0	3,9	1,7
Чернівецька	0,0	1,6	0,7
Рівненська	0,1	3,5	1,6
Волинська	0,1	4,6	1,7

Джерело: складено за [3]

Різні наслідки війни в регіонах зумовлюють економічну та соціальну динаміку. Це відбувається внаслідок релокації бізнесу, що суттєво змінює економічну географію регіонів та структуру їх економіки. За різними джерелами перемістилися близько 800 одиниць підприємств, з яких близько 650 уже відновили роботу на новому місці. Найбільше їх переїхало до західних регіонів – Львівської, Закарпатської, Чернівецької, Івано-Франківської, Хмельницької та Тернопільської областей, що створює нові можливості розвитку цих регіонів, однак зумовлює занепад територій їх попередньої локації. Також внутрішня і зовнішня міграція населення суттєво змінює ситуацію на регіональних ринках праці, в доходах місцевих бюджетів, в соціальних видатках та обсягах споживчого попиту, що є важливим для відновлення економічної діяльності. За оцінкою Міжнародної організації з міграції (МОМ), у січні 2023 р.

нараховувалося 5352 тис. внутрішньо-переміщених осіб (ВПО) [4]. Результати опитування МОМ показують, що більшість внутрішніх мігрантів переміщуються в межах своїх регіонів, однак значна їх частина зі східних і південних областей перемістилася в центральні та західні області. Продовження воєнних дій буде стимулювати такі переміщення, що призводить до втрати робочої сили.

Таким чином, внаслідок війни відбуваються суттєві зміни в соціально-економічних параметрах розвитку регіонів. Процеси згорнення економічної діяльності, релокації бізнесу, міграції та інших форм реагування на виклики війни руйнують усталену раніше економічну та поселенську структуру регіонів, та формують нові виклики для всіх регіонів. Східні та південні регіони, які найбільше потерпають від збройної агресії, втрачають майно, інвестиції, бізнес, робочу силу, населення і цілому та доходи місцевих бюджетів, тобто втрачають ресурси для відновлення, яке буде великою мірою залежати від зовнішньої допомоги. Центральні та західні регіони стикаються з проблемою диверсифікації структури економіки, кадрового забезпечення нових, невластивих для них видів економічної діяльності, а також з перенаселенням та надмірним навантаженням на соціальну інфраструктуру. Такі виклики потребують нових підходів в регіональній політиці, яка має базуватися на реальній оцінці соціально-економічного стану кожної області, визначенні критичних для неї проблем та концентрації ресурсів і зусиль на їх вирішення.

Література:

1. Оцінка впливу війни на економіку України. Матеріали для обговорення. Вересень 2023. Центр економічного відновлення. URL: <https://recovery.org.ua/> (дата звернення: 07.03.2024).

2. Потреби України у відновленні оцінюють у 486 мільярдів доларів: оновлений звіт RDNA3. Мінінфраструктури. 15 Лютого 2024. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35306.html> (дата звернення: 07.03.2024).

3. Ukraine – Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) February 2022 – December 2023 (English). Washington, D.C.: World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a> (date of application: 07.03.2024).

4. Україна – звіт про внутрішнє переміщення в Україні. Опитування загального населення. Раунд 12 (16-23 січня 2023 року). URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-0> (дата звернення: 07.03.2024).